חדא דידענא ביה בר' מיאשא דלא אמיד. אע"ג דאילו הוה ר' מיאשא קיים והוה טעין שלי הוא היה מהימן אע"ג דלא אמיד דאימור מציאה אשכח או מתנה נתנו לו מ"מ לא טעינן ליתמי דמיליתא דלא שכיחא היא כי היכי דלא טעינינן להו נאמנו בסוף פרק כשיקרא. שלא נכתב על מלוה זו: **לא חיישינן.** אם לא שיש בדבר ביטול שטר גמור: **שב מרגניתא דליירי בסדינא.** שבע מרגליות צרורות בסדין אחד הפקיד ביד ר' מיאשא: **ולא פקיד.** לא לזה לאנשי ביתו שחטפתו מיתה: **אתו לקמיה דר' אמי.** לתבוע את היורשין והיורשין אומרים שמא של אביהם היו: **דלא אמיד.** אינו עשיר[ד]: **סימנא.** דאמר בסדין הם צרורות והם שבע: **שביב חסא ולא פקיד.** שטבע בנהר כדאמר ביצמות בפ' בתרא (ד' קכא.): **מטכסא.** לבוש משי לינד"ל בלע"ז: **הסוא דאמר להו.** בצוואת מיתה נכסי לטוביה ולא פירש לאיזה טוביה: **דגים ביה.** רגיל אצלו ומגו דגייסי אהדדי קורא לו בשמו כאילו לא נסמך: **פ"פ קודם.** דמסתמא אדם מצדיק מעשיו לזכות בשעת מיתה דאמר מר (ברכות לד:) כל הנביאים לא נתנבאו אלא למהנה תלמידי חכמים מנכסיו: **שודא דדייני.** הטלת הדיינים לפי מה שירלו דיינים שהיה דרכו של מת לקרב את זה יותר מזה או מי שבשיהון טוב ונוהג בדרך ישרה שיש לומר בו נתכוין המת לזכות: **שודא.** כמו [ה]שדי בימא (שמות טו) דמתרגמינן ירה ביס הטיל ביס: **וזוז ומחלו.** המוכר שהוא מלוה מחלו לזוה: **מחול.** דאמר ליה זוה לזוקא לאו בעל דבריס דידי את: **ואפי' יורש.** של מלוה מוחל: **זבינהה לכתובתה.** מכרה שעבוד כתובתה לאחריס בעודה תחת בעלה: **בטובת הנאה.** דבר מועט שאינו אלא כחיזוק טובה שקורין גרי"ד מפיק לון. ולפי שהלוקח מטיל מעותיו בספק שמא תמות היא בחיי בעלה מפחד ואינו לוקחה אלא בדמי מועטי': ה"ג **אתו תבעי לה לברתה.** אתו לקוחות וקא תבעי לה לברתה הבאה לגבות כתובת אמה מאביה ולירש הכתובה מכח אמה ואלו בלין ליטול אותה הימנה לומר אמך מכרה לנו:

תיזיל

כשיקרא לא חיישינן [א]ההוא גברא דאפקיד שב מרגניתא דצייריי בסדינא בי רבי מיאשא בר בריה דר' יהושע בן לוי שביב ר' מיאשא ולא פקיד אתו לקמיה דר' אמי א"ל חדא דידענא ביה בר' מיאשא בר בריה דר' יהושע בן לוי [b]דלא אמיד ועוד הא קא יהיב סימנא ולא אמרן אלא דלא רגיל דעייל ונפיק להתם אבל רגיל דעייל ונפיק להתם אימא איניש אחרינא אפקיד ואיהו מיחזא חזא ההוא גברא דאפקיד כסא דכספא בי חסא שביב חסא ולא פקיד אתו לקמיה דרב נוזמן אמר להו ידענא ביה בחסא דלא אמיד ועוד הא קא יהיב סימנא ולא אמרן אלא דלא רגיל דעייל ונפיק להתם אבל רגיל דעייל ונפיק להתם אימא איניש אחרינא אפקיד ואיהו מיחזא חזא [c]ההוא דרב ספרא שביב רב דימי ולא פקיד אתא לקמיה דרבי אבא אמר להו חדא דידענא ביה ברב דימי דלא אמיד ועוד הא קא יהיב סימנא ולא אמרן אלא דלא רגיל דעייל ונפיק להתם אבל רגיל דעייל ונפיק להתם אימא איניש אחרינא אפקיד ואיהו מיחזא חזא [d]ההוא דאמר להו נכסיי לטוביה שביב אתא טוביה א"ר יוחנן הרי בא טוביה אמר טוביה ואתא רב טוביה לטוביה אמר לרב טוביה לא אמר ואי איניש דגים ביה הא גים ביה אתו שני טוביה [e]שכן ותלמיד חכם תלמיד חכם קודם קרוב ות"ח ת"ח קודם איבעיא להו שכן וקרוב מאי ת"ש [f]טוב שכן קרוב מאח רחוק שניהם קרובים ושניהם שכנים ושניהם חכמים [g]שודא דדייני **א"ל רבא לבריה דרב חייא בר אבין** תא אימא לך מילתא מעליותא דהוה אמר אבוך הא דאמר שמואל המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו ואפילו יורש מוחל מודה שמואל [h]במכנסת שטר חוב לבעלה וחזרה ומחלתו שאינו מחול מפני שידו כידה: [i]קריביתיה דרב נחמן זבינתה לכתובתה בטובת הנאה איגרשה ושביבה אתו קא תבעי לה לבריתה אמר להו רב נחמן ליכא דליסבא לה עצה

תיזיל

פריכא אין בו סימן והא ליכא למימס שמא יכירו בטביעת עין דהא לא שכיח ורשב"א נראה לו לפרש מדא דלא אמיד וליכא למימס דלמא דר' מיאשא נינהו ועוד דלמא דאיגרש אחריגא הוו נמי ליכא למימס דהא קא יהיב סימנא: **קיהיב** סימנא. פי' בקונטרס דליירי בסדינא ושבעה הוו ובהאשה שהלכה (יבמות דף קטו:) לא הוי סימן כי האי גוונא: **שודא** דדייני. לא כפי' הקונטי' שפי' שיאמרו הדיינים דעתו של נותן למי לזונו ליתן יותר אלא אומר ר"ת שהדיין יתן למי שירצה ומצינו ראיה מסוף פ"ק דגיטין (דף יד: ושם) גבי חולך מנה לפלוני ומת משלח מה שירצה שליח יעשה וקרי ליה התם שודא ועוד בפ' בתרא דקידושין (דף עד. ושם) אמרינן דנאמן דיין לומר לזה זכיתי בו' אבל אין בעלי דינים עומדים לפניו אין נאמן ופריך ויהדר ויודייניה ומשני בשודא דדייני ואי כפי' הקונטי' שהדיינין אומדין דעתו של נותן אכתי ניהדר ויעשה שודא וכן בירושלמי למי שירצו הדיינים להחליטו מחליטין ואם תאמר אם כן יתן הדיין למי שיתן לו יותר שכר וי"ל דכל דיין דמקבל אגרא לאו דיינא הוא[f]: **המוכר** שטר חוב לחבירו בו'. תימה לר"י היאך יכול למכור המוב דבשלמא כשים לזוה קרקעות מוכר לו אותו שיעבוד שם לו על הקרקעות אבל כשאין לו כלום מה מוכר לו ונראה לו דלא הוי מכר מדאורייתא דאי הוי מכר אמאי מחול וכן נראה לר"ת דלא הוי מכר אלא מדרבנן ומייתי ראיה מדאמר בפ' מי שמת (ב"ב דף קמו: ושם) אמר רבא אמר ר"נ מתנת שכ"מ מדברי סופרים ופריך והאמר ר"נ אע"ג דאמר שמואל המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו ואפילו יורש מוחל מודה שמואל שאם נתנו במתנת שכ"מ שאינו יכול למחול אי אמרת בשלמא דאורייתא היינו דאינו יכול למחול כו' משמע דמידי דאורייתא אינו יכול למחול וש לדחות דלעולם אפי' הוי מכר שטר דאורייתא יכול למחול והתם ה"פ א"א בשלמא דאורייתא אם"ה אינו יכול לפי שהוא אינו יורש אלא המקבל מתנה הוא היורש דאם הוא מדאורייתא אם כן נפקא לן מהיה ביום הנחילו את בניו התורה נתנה רשות אלא להנחיל לכל מי שירצה אלא אי אמרת דרבנן אמאי אין יכול למחול אלא אפי' מידי דאורייתא יכול למחול כ"ש מתנת שכ"מ דרבנן וא"ת אמאי אינשי דקרבה לקונה שיומכרו בדמים יקרים נגזה א"נ כגון שהיה חייב לשלם ללוקח שמכר לו שטר פרוע בחזקת שאינו פרוע והאיך פוטרו מאן דלא דאין דינא דגרמי א"ר אע"פ שהשטר אינו פרוע יכול למחול לו מפני שא"י להקנותו המנה שאינו בעין דמלוה להוצאה ניתנה ואין הקנין חל אלא בדבר שהוא בעין לא בדבר שאינו בעין ומפני זה הטעם יכול למחול זה שלא קנה הלוקח גוף המנה אלא זכות נתן לו שיוכל לתובעו ויכיון שזה קדם ומחל לו בטלה זכותו. [g]) וה"ש דשמואל שאין היורש י"ל כדאמר בפ' מ"ש רבא אר"נ מתנות ש"מ מדרבנן הוא גזירה שמא תטרף דעתו עליו ומי אר"נ הכי והא א"ר אר"נ אע"ג דא"ש האומר וכו' מודה שמואל שאם נתנו במתנות ש"מ שאינו י"ל אא"ב מדאורייתא מ"ה א"ל אא"ל אינה כשל תורה ועשוה כשל תורה אלמא שטעמא דמילתא הוי דמתנות שכיב מרע [אי"ל אינו] אלא משום דדברו כבתוביין וכמ"ד ובאילו היו הזוזיס ביד מקבל מתנה דמי דומיא דמכנסת שט"ח לבעלה שזכה הבעל בנכסים והוי ידו כידה לכל

i) נראה לי"ל והיינו טעמא דשמואל מודה לאם נתנו במתנת ש"מ דאינו יכול למחול וכדאמר וכו'.

עין משפט נר מצוה

כו א מיי' פכ"ד מהל' סנהדרין הל' ו ופ"ו מהל' אבלות הלכה ד סמג עשין פח טוש"ע מ"מ סי' רלז סעיף ו יסי' טו סעיף ה [וברב אלפס עוד בפ"ג דב"מ דף פז.]:

כז ב מיי' פי"ט מהל' זכיה ומתנה הלכה ב סמג עשין פח טוש"ע שם סי' רנג סעיף כט:

כח ג מיי' פ"ו מהלכות ממכיר הלכה יא סמג עשין פב טוש"ע שם סי' סו סעיף כג:

כט ד מיי' שם הל' יב טוש"ע שם סעי' כח:

ל ה טוש"ע אה"ע סי' קה סעיף ו:

תורה אור השלם

1. רְעֵה וְרַע אֲבִיךָ אֵל תֵּעוֹב וּבִית אָחִיךָ אַל תָּבוֹא בְּיוֹם אֵידֶךָ טוֹב שֵׁכֵן קָרוֹב מֵאָח רָחוֹק: משלי כז י

תוספות רי"ד

במסירה: ההיא איתתא דאחייבא שבועה בי דינא דרבא וא"ל בת ר"ח ידענא בה דחשידא אשבועה אפכה רבא לשכנגדה דזמינן הוה יתבי ר"פ וראב"מ קמי' אייתי ההוא שטרא קמיה א"ל ר"פ ידענא ביה דשטרא פריעה הוא א"ל איכא אינש בהדי מר א"ל ראב"מ ולא יהא ר"פ כבת ר"ח א"ל בת ר"ח קים לי בגוה מר לא קים לי בגויה. אמר ר"פ השתא דאמר רבנן קים לי בגוי' מילתא היא כגון אבא מרי דקים ליה בגוי' קרענא שטרא אפומי'. קרענא ס"ד אלא מרענא שטרא אפומיה. פי' וכי עד אחד נאמן להרציא שטר חתום מיד המחזיק בו אפוקי ממונא הוא ותרי בעינן. אלא מרענא שלא אזקוק לגבות אותו שטר. ומיקרע נמי לא קרעני' ליה. ואי לישבע ס"ש מהיפך שבועה דרבא דאפיק ממונא עפ"י בת ר"ח לא דמיא דהתם כיון דאיתאיבא שבועה דאוריית' שבועה במקום תשלומין עומדת עד שתשבע ותפטר וכיון שלא היתה יכולה להשבע מפני שהיא חשודה בעיניו ולא היה מניחה לישבע הו"ל מחויב שבועה וא"ל ומשלם מש"ה אפכה אבל הכא ל"ש הכי: ההיא איתתא דאיתחייבא שבועה ב"ד דרבב"א א"ל ההוא בע"ד תיתי תשתבע לי במתא אפשר דמיכספא ומודית א"ל כתובו לי זכותא ויהבו ביד נאמן דכי משתבענא יהבי לי אמר ר"ב כתובו לה א"ל ר"פ משום דאתיתו ממולאי אמריתי מילי ממולייאת והא"ר האי אשרתא דדיינא דכתיבי מקמי דליחזי סהדי חתימות ידיהו פסולה אלמא מחזי כשיקרא ה"נ מחזי כשיקרא ולישתא מדר"נ דאמר ר"נ אומר היה ר"מ אפי' מצאו באשפה חתמו ונתנו לה כשר ואפילו רבנן לא פליגי עליה דר"מ אלא בג"נ דבע' כתיבה לשמה אבל בשאר שטרות מודו ליה דאר"א אר"י שטר שלוה בו יפרעו אינו חוזר ולוה בו שכבר נ"ש טעמא דנ"ש אבל לשיקרא לא חיישינן: ההוא גברא דאפקיד שב

בי צייריו בסדינו' בי ר' מיאשי' ברי' דריב"ל שביב ר"מ ולא פקיד אתו לקמי' דר"א א"ל חדא דידענא ביה בר"מ דלא אמיד יעוד הא קא יהיב סימנא. פי' ויורשין היו אומרים לא פקדנו אבא ושמא שלו היה או מצא מציאה וזה היה נותן כהן סימן שהן ז' וצרורין בסדין. ול"א אלא בשלא רגיל דעייל ונפיק אביתי' אבל רגיל דעייל ונפיק אביתי' אימור איניש אחרינא אפקיד נביה. ואיהו מיחזי חזא: ההוא גברא דאפקיד כסא דכספא בי חסא שביב חסא ולא פקיד אתו לקמיה דר"נ א"ל הדא דידענא בי חסא דלא אמיד ועוד הא קיהיב סימנא ול"א כו': ההוא גברא דאפקיד מטכסא. פי' לבוש של משי בי רב דימי אחוה דר"מ שביב ד"ד ולא פקיד אתו לקמיה דר"א א"ל חדא דידענא בי ר"ד דלא אמיד ועוד הא קא יהיב סימנא דידי' הכי מוכחא מילתא דסכימו לדעת זה כך הלכה רווחת בישראל ודוקא דיהיב סימנא דידי' אבל אי לא יהיב סימנא דידי' הכי מוכחא מילתא

מסורת הש"ס

א) ב"מ קח:, ב) [קדושין עד. וש"נ], ג) [נקמן פי. וש"נ], ד) [ביתר ביאור תמצא בכש"י ביצמות נב: ד"ה ולא אמיד], ה) [ל"ל יהה ביס דמתרגמינן שדי בימא], ו) [וביתר ביאור כתבו תוס' לקמן לד: בד"ה לימא רב יהו' וש"ע תוס' ב"ב לה. ד"ה שודא], ז) [ב"מ נו: ושם],

---

גליון הש"ס

גמ' דלא אמיד. עיין בספר הגנה לבה"ה מדה יב ובלמב"ן שם.

לעזי רש"י

צינד"ל [צינדי"ר]. בד של משי.

גרי"ד. הכרת טובה.

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

תוספות רי"ד (המשך)

דלאו דידי' הוא ויעמדו ביד היתומים עד שיבוא אליהו: ההוא דאמר נכסיי לטוביי' שביב אתא טוביי' א"ר הרי בא טוביי'. פי' לא פירש הנותן לאיזה טוביה והיה בעיר הרבה טוביה ובא א' ואמר לי נדר בחייו שיתן לי נכסיו. אר"ר הרי בא טוביי' שהוא הובא אותם ואין לנו לחוש שמא לטוביי' אחר. אמר לטוביי' ואתא רב טוביי' ואמר שלי נדר שיתנם בחייו לטוביה אמר לרב טוביי' ל"א פי' ויש לחוש שמא אינו זה שיצא עליו הקול ואי (איכא) אינישי דגיס בי' הא גיס ביה יקוראו טוביה בשמו אתו שני טוביי' וכ"א אומר לי נדר ליתנם בחייו. שכן ות"ח ת"ח קודם קודם קרוב ות"ח ת"ח קודם. איבעיא להו שכן וקרוב מאי ת"ש טוב שכן קרוב מאח רחוק. שניהם ת"ח שניהם קרובים שניהם שכנים מאי שודא דדייני. פי' הם ישליכו עיניהם על מי שנראה להן שהיתה דעת המת מקובדת עמו או מי ישר במעשיו יותר מחבירו שנאמר לזה מחכוין בעבור כפרת נפשו ואם לא בא שום טוביה לחבוע ולומר שלו נדר בחייו ליתנם ויש בעיר הרבה טוביי' גם בזה הוא שודא דדייני. א"ל רבינא לברי' דרחב"א בר אורין תא אימא לך מילתא דהוה אמר אבוך האי דא"ש המוכר שט"ח לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפילו יורש מוחל. מודה שמואל במכנסת שט"ח לבעלה וחזרה ומחלתו שאינו מחול מפני שידו כידה. כתב ר"ח ד"ל הא דאמר שמואל וכו'. ה"מ בריא ש"ל עיניתי בחשבוני ולא פש לי גביה ולא מידי או מספקא לי ומספיקא לא מפקינן ממונא אבל מחנות ש"מ דקי"ל מידק דייק והדר יהיב א"נ מכנסת שט"ח בעלה הני תרי לא יכול למחול להו לא הוא ולא יורשו. ואינם נ"ל דבריו מ"ש דבריא משום די"ל עיינתי בחשבוני כדאמר מר א"כ תשלומין יפים חייב לשלם ללוקח שמכר לו שטר פרוע בחזקת שאינו פרוע והאיך פוטרו מאן דלא דאין

תיזיל ותיחלה לכתובתה דאמה לגבי אבוה ותירתה מיניה שמעה אזלה אחילתה [6]אמר רב נחמן עשינו עצמינו בעורכי הדיינין מעיקרא מאי סבר ולבסוף מאי סבר מעיקרא סבר [1]ומבשרך לא תתעלם ולבסוף סבר אדם חשוב שאני: גופא [2]אמר שמואל המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפי' יורש מוחל אמר רב הונא בריה דרב יהושע [4]ואי פקח הוא מקרקש ליה זוזי וכתב ליה שטרא בשמיה: [3]אמר אמימר [5]מאן דדאין דינא דגרמי מגבי ביה דמי שטרא מעליא מאן דלא דאין דינא דגרמי מגבי ביה דמי ניירא בעלמא הוה עובדא וכפייה רפרם לרב אשי ואגבי ביה כי כשורא לצלמי: אמר אמימר משמיה דרב חמא [7]האי מאן דאיכא עליה כתובת אשה ובע"ח ואית ליה ארעא ואית ליה זוזי [8]לבעל חוב מסלקינן ליה בזוזי לאשה מסלקינן לה בארעא האי כי דיניה והאי כי דיניה [9]ואי לא איכא אלא חד ארעא ולא חזיא אלא לחד לבעל חוב יהבינן ליה לאשה לא יהבינן לה מאי טעמא [10]יותר ממה שהאיש רוצה לישא אשה רוצה להנשא אמר ליה רב פפא לרב חמא ודאי דאמריתו משמיה דרבא האי מאן דמסקי ביה זוזי ואית ליה ארעא ואתא בעל חוב וקא תבע מיניה ואמר ליה זיל שקול מארעא אמרינן ליה זיל זבין את ואייתי הב ליה [11]א"ל לא אימא לי גופא דעובדא היכי הוה [12]א"ל תולה מעותיו בעובד כוכבים הוה[13] [14]הוא עשה שלא כהוגן לפיכך עשו בו שלא כהוגן א"ל רב כהנא לרב פפא לדידך דאמרת [15]פריעת בעל חוב מצוה אמר לא ניחא לי דאיעביד מצוה מאי א"ל [16]תנינא במה דברים אמורים במצות לא תעשה אבל במצות עשה כגון שאומרין לו עשה סוכה ואינו עושה לולב ואינו עושה מכין

תיזיל ותיחלה לכתובתה דאמה לגבי אבוה. קשה לרבינו יצחק דמה הרוויחה הא אמרינן בסמוך מאן דדאין דינא דגרמי מגבי ביה דמי שטרא מעליא ורב נחמן גופיה דאין דינא דגרמי בהגוזל בתרא (ב"ק קטז:) גבי ההוא גברא דאמרי לאמוראי דמיטי ויש מפרשים דקטנה היתה כמו [1]הפעוטות מתנתן מתנה ולא מחייבא מדיני דגרמי ולרבינו יצחק נראה מתוך כך דלא מיחייבא מדינא דגרמי אלא דמיס שנתנו לה על כתובתה ולא כל הכתובה [2]ונמצא שמרוויחת הרבה ומיהו לא נתיישב לרשב"א לשון מגבי ביה דמי שטרא מעליא דמשמע דחייב לשלם כל הכתוב בשטר ומביא ראיה מהא דאמרינן בפ"ב דקידושין (דף מז:) התקדשי לי בשטר חוב או שהיה לו מלוה ביד אחרים והרשם עליהם ר"מ אומר מקודשת וחכ"א אינה מקודשת ומסיק דבדשמואל קא מיפלגי דאמר המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו ממחול מר אית ליה ולהכי אינה מקודשת דלא סמכה דעתה הואיל ויכול למחול ואם היה חייב לשלם כל הכתוב בשטר אמאי לא סמכה דעתה הא אינו רשאי למחול שיצטרך לשלם לה [3][והשתא לא תיקשה היאך השיאה רב נחמן עצה להפסיד ממון אחרים בשביל קורבה שהרי לא היה מפסידן לגמרי שהיו מחזיירין להם מעות שנתנו מ"מ קנת יש לגמגם]: **לבעל חוב מסלקינן ליה בזוזי.** אומר רבינו תם דג' דיינין חלוקים למלוה ולניזק ולשכיר לבעל חוב אית ליה זוזי לא מצי לסלוקי בארעא כדאמרינן הכא וניזק אפילו אית ליה זוזי מסלק ליה בארעא ובשכיר אפי' אית ליה זוזי אמרי' ליה זיל טרח וזבין ואייתי זוזי דתנן בפרק הבית והעליה (ב"מ קיח.) היה עושה עמו בתבן ובקש ואמר טול מה שעשית בשכרך אין שומעין לו ומשמע התם אפילו לית ליה זוזי:

לאשה לא יהבינן לה מ"ט יותר משהאיש רוצה לישא אשה

רוצה לינשא. ות"ת דאמרינן לעיל (דף פד.) לכתובת אשה משום חינא ואפי' ר' בנימין לא פליג אלא כשהבע"ח הוא כושל אבל שייסה שוין מודה דיהבינן לכתובת אשה ומיכן רבינו תם דהכא יהבינן לבע"ח משום דאיכא טעמא דעעילת דלת ובאשה לא שייך נעילת דלת כדאמרינן יותר מבאים רוצה ליתא אשה רוצה ליתא אבל נעיל דלאחר מיתה ליכא נעילת דלת דמיתה לא שכיחא כדאמרינן בהגזקין (גיטין נ.) דלא מסיק אדעתיה דמלוה דמית לוה ונפלי נכסי קמי יתמי עדיפא כתובת אשה משום חינא ומורי ה"ר יחיאל השיב למורי הרב בשם ר"י דאפילו לאחר מיתה יהבינן לבעל חוב קרקע או אפילו מטלטלין אחר תקנת גאונים שתקנו דאשה ובעל חוב גובין מטלטלין ונעיל דיהבינן לכתובת אשה היינו משום דכיון דאין דינו של בעל חוב לגבות ואי הוה יהיב להו נפקד ליתומים לא מצי נקטי להו בדינא עדיפא כתובת אשה משום חינא ואפילו קדים זמן הכתובה לזמן השטר כיון שלא תיקנו שתטרוף מן הלקוחות ולא חל שיעבוד כתובה עלייהו כלל והרי כאילו זמנן שוה והכי אמר בפרק מי שמת (ב"ב דף קנז.) דאיקני קנה ומכר אח"ל לא משתעבד הא לא משתעבד ואח"ל משתעבד לוה ולוה ואחר כך קנה ומכר מהו לקנות משתעבד או לבתרא [4][משמע דאי לא משתעבד ליכא לספוקי כלל הי גבית ברשא כיון דלא משתעבד לגבות מלקוחות וכתב וכן עמא דבר כר"י וכן רב אלפס ורמב"ם. ורבי יצחק בר אברהם נראה לו כר"ת. ואמת כי נראה דברי ר"ת]: **ההוא** תולה מעותיו בעובד כוכבים הוה. אין לפרש כשאמר לו זיל את זבין הוה תולה מעותיו בעובד כוכבים דא"כ כהוגן עשו לו אלא תחילה כשתבעו היה הולך ותולה מעותיו ובשעת הגבייה כבר לא היה לו ואפ"ה הזקיקו למכור: **אמר לא ניחא לי למיעבד מצוה מאי.** הא פשיטא ליה דכופין דהא עיקר מילתיה בערכין (דף כב. ושם) אהא דאין מזקקין לנכסי יתומין קטנים וקאמר משום דפריעת בע"ח מצוה והני נמי מיעבד מצוה נינהו מכלל דלנכסי יתומים גדולים מזקקין אלא ה"ק לא ניחא ליה למעבד מצוה מאי והלא פשיטא דכופין ומה שייך לקרותו מצוה אמר ליה תניתוה דהיכא דאיכא מצוה כופין לא נמי י"ל דבעא מיניה אם כופין אם לאו אע"ג דפשיטא לנכסי יתומים גדולים הכי"מ היכא דלא אמרו לא ניחא לן למעבד מצוה אבל היכא דאמרו מאי אמר ליה תניתוה כו' וי"מ דאתולה מעותיו בעובד כוכבים קאי דבשלמא לרב הונא בריה דרב יהושע דאמר טעמא דאין מזקקין משום גרר אבל חייבא איכא אנכסי והואיל והדין איתן מעות השיעבוד נמי הוי על המעות אע"ג דאיכא קרקעות וכ"ש כי ליכא אלא לדידך דאמרת מצוה ואע"ג דאית לה נחתינן עלייהו דלא רמיא עלייהו שיעבודא אלא במקום דאיכא מצוה אמרת נמי שהשיעבוד לא יהא על המעות ולא דמי לגזלן שהשיעבוד על כל נכסיו דהתם באיסורא אתא לידיה ובדין אשתעבד לגמרי אבל הכא לא: **פריעת** בע"ח מצוה. דדאיכא אחריות נכסים איירי דעבד בערכין (ג"ז שם) ואפ"ה אין נפרעין מנכסי יתומים קטנים דלאו בני מיעבד מצוה נינהו אבל מנכסי יתומין גדולים נפרעין אבל בדליכא אחריות נכסים מצוה על היתומין ואין כופין כדמוכח בפ' מי שהיה נשוי (נקמן לא.): גבי ההוא דשבק קטינא דאחרא וטעמא משום דהוי מצות כיבוד מצוה שמתן שכרה בגילדה) דאין ב"ד שלמטה מוזהרין עליה והא דאמר בהגוזל עניים (ב"ק לד.): הניח להן אביהן פרה וטלית וכל דבר המסויים חייבין להחזיר מפני כבוד אביהן התם אם לא יהיו מחזירין איכא קטן אביהן הלכך חייבין לשלם אבל משום כבוד אחויה לא ובקונטו' פי' לקמן גבי קטינא דהואיל ואיכא מצוה אלא מדרבנן לא חייפינן להו ואין נראה דאשכחן דכופין במצות דרבנן כגון מצוה לקיים דברי המת דאמרי' בהשולח (גיטין מ.) דכופין את היורשים: מיהא

מסורת הש"ס

א) נעיל נב:, ב) קדושין מח. ב"ק פט. ב"מ כ. ב"ב ב"ב קמז:, ג) ב"ק נח:, ד) [עי' תוס' לקמן נב. ד"ה אי פקח], ה) [יבמות קיג. גיטין מט:], ו) רש"ל פ"ל, ז) יבמות קי., ח) [ב"ב קעד. ערכין כב.], ט) [מולין קנב:], י) [גיטין נט.], כ) [נ"ל ומעלה שמרוויחת הרבה ומביא ראיה מהא דאמרי' בפ"ב דקדושין כו' שיצטרך לשלם לה ומיהו לא נתיישב לרשב"א לשון כו' כל הכתוב בשטר כו' הס"ד] וכן גי' הב"ח, ל) נ"י כ"ל, מ) [וע"ע תוס' ב"ק ט. ד"ה רב הונא ועוד שם ב"ק מו: ד"ה ה"ג ותוס' ב"ב נב: ד"ה אי ליכא], נ) נ"י כ"ל, ס) [כלאיתא מולין קי:].

גליון הש"ס

רש"י ד"ה פריעת בע"ח ובו' ולאו שלך צדק. נ"מ ד' מט ע"א וע"ש ופע"ק:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

תוספות רי"ד

הפחות והלכך לא מצי למחול יכותו של בעל ולא משום טעמא דקושטא קאמר כדפריש. וכל טעם הדבר הוא מפני שאין המנה בעין ולא קנאו הלוקח ק"ג כדפרישית מיהו כ"ז שלא מחלו יכול הלוקח לגבות ממנו ולא מצי למימר לאו ב"ד ד"א שלא יהא אלא כאדרכתא יהבי' ניהלי' דמצי למיתבעי' אבל לא קנאו ק"ג שלא יוכל המוכר למחול (ובא) (ואם בא) הלוקח על הלוה וא"ל פרעתיו למלוה ושטר פרוע מכר לך דין הוא שיכוף הלוקח את המלוה שישבע לו שלא פרעו כדין כל שטרות דטעין לוה פרוע הוא דמישתבע מלוה ושקיל לוקח וה"נ משתבע מלוה ושקיל. ואי לא בעי מלוה לאשתבע לי'. ישלם דמים ללוקח משום הואי מק"ט בוודאי אי מת מלוה לא מצי למימר לוה פרוע הוא דשבועה זו אינה אלא להפיס דעתו של לוה. וכיון שהמלוה אינו בחיים מי שבע לו. ואי אמר לוה ישבעו לי בני מלוה שבועת היורשין שלא פקדני אבא ששטר זה פרוע הוא הדין עמו והלוקח הולך וכופה אותן. ואם המלוה הלך למד"ה אין הלוה יכול לדחות את הלוקח בעבור שבועה זו שלא נתקנה אלא להפיס דעת הלוקח וכיון שאין פה מי שישבע לו גובה הלוקח בלא שבועה. ונ"ל שאם נתנו המלוה במתנה לחבירו וטוען הלוה פרוע הוא אע"פ שהמלוה מאמת דבריו אין שומעין לו אלא אמרי' קנוניא עשו שניהם ואומרים ללוה פרע למקבל המתנה שהשטר מסור בידו ואם פרעת למלוה לך ודן עמו שיחזור לך מעותיך אבל אין הדבר כן דמינו דאי בעי מצי (א"ל) מחיל לי בדאמרן מצי נמי למימר פריעה הוא ולבטוליה והכא דאמרי' הכא מפני שידו כידה לאו למימרא דהלי' כאביי דאי הוה מצטרכינן לטעמא דידו עדיפא מידה הוה אמרה לי' כרבא אלא תסגי לן דידו כידה דכיון שיש לו זכות בנכסים במנה אין יכול למחול זולתו (והרב פוסק הלכה כאביי) קריביתי' דר"נ ובינתה כתובתה בטובת הנאה. פי' בדמים מרעטים שקנאה בספק שאם תמות היא יירשנה בעלה ואם תתאלמן או תתגרש יזכה הלוקח בכתובה איגרשא שכיבא אתו לקוחות קתבעו לברתה.

עין משפט נר מצוה

לא א טוש"ע מ"מ סי' פו סעיף כג:

לב ב מיי' פ"ז מהלכות חובל ומזיק הלכה י ממג עשין כג טוש"ע שם סי' פו סעיף כג ולב וסי' שפו סעיף ח:

לג ג מיי' פי"ז מהלכות פיקוח הלכה ד ממג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' קג סעיף ד:

לד ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:

לה ה מיי' פי"א מהל' מלוה הל' ז טוש"ע מ"מ סי' קא סעיף ב:

לו ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף א ז:

לז ז מיי' פי"א מהלכות מלוה הלכה ח ממג עשין נד טוש"ע שם סי' קו סעיף א:

תורה אור השלם

1. הֲלוֹא פְרֹס לָרָעֵב לַחְמֶךָ וְעֲנִיִּים מְרוּדִים תָּבִיא בָּיִת כִּי תִרְאֶה עָרֹם וְכִסִּיתוֹ וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלָּם: ישעיה נח ז

תוספות רי"ד (המשך)

א"ל ר"נ ליכא דליסבא לה עצה תיזיל ותחלה לכתובתה דאמה לגבי אבוה ותיהדר ותירתיה מניה שמעה אזלה ואחילתה אמר ר"נ עשינו עצמינו כעורכי הדיינים מעיקרא מאי סבר ולבסוף מאי סבר מעיקרא סבר ומבשרך לא תתעלם ולבסוף סבר אדם חשוב שאני: אי קשיא כיון דקרינא ליה גדמא בניזקין היכי הוה מייעצה לעשות רשע ונזק להפסיד הלוקחים י"ל איהו להרויח דידה קמכוין ונזקא ממילא קאתי ומשום נזקא דאחריתי לא שביק רווחא דקרינתא: ואי קשיא כיון דאמרי' לקמן דלמאן דדאין דינא דגרמי מגבי בי' דמי שטרא מעליא. ור"נ נמי דיין דינא דגרמי בפ' הגו"מ [דאיתא שם] ההוא גברא דאחרי כריא דחיטי דבי ר"נ אתא לקמיה דר"נ חייבי' לשלומי מהא דתנן ואם מחמת הגזלן חייב להעמידו שדהו וקי"ל דאחרויי אחזויי וא"כ מאי הרויחה הבת שמחלה לאבי' ונתחייבה היא לשלם: תשובה האי דאסבה ר"נ עצה זו מפני שלא היה לזו הבת נכסים שיוכל הלוקח להפרע ממנה. והאי דאמרי' ותיהדר ותירת מאבוה לאו דוקא שהרי אביה היה בחיים אלא ה"ק אביה יורש כתובת אמה שיתן לה בכל יום מתנה שמפרנסת ממנה שיותר רוצה האב שתהי' לבתו ממה שיהי' ללוקח וכיון שמתנה בעלמא נותנו לבתו א"י הלוקח לגבות ממנה שע"מ כן נותן לה שלא יהא רשות ללוקח לגבות ממנה א"נ שנותן לה מעט מעט כדי פרנסתה אבל לעולם אם היה נכסי לבת ה"נ דגבי לוקח מינה דר"נ דיין דינא דגרמי: גופא א"ש המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפי' יורש מוחל אר"ה בריה דר"י ואי פקח הוא מקרקש ליה בזוזי וכתב שטרא בשמיה כלומר אם הלוקח הוא פקח מרצה הלוה במעות קודם שיעשו קנוניא המלוה עם הלוה אמר מאן דדאין דינא דגרמי מגבי בי' דמי שטרא מעליא (ובראיה הרב שבכל ענין שהמלוה מבטל השטר ביד הלוקח בין שאומר פרוע הוא וגורם ללוקח להפסיד השטר חייב לשלם לו דמי כל השטר מעליא אבל אם הביא עדים וכתוב לו הלוה שטרא אשמי' כאילו לוה ממנו ושוב לא יועיל להם הקנוניא: אמר דגרמי מגבי בי' דמי שטרא מעליא ורב נחמן גופיה דאין דינא דגרמי בהגוזל בתרא (ב"ק קטז:) גבי ההוא גברא דאמרי לאמוראי דמיטי ויש מפרשים דקטנה היתה כמו הפעוטות מתנתן מתנה ולא מחייבא מדיני דגרמי ולרבינו יצחק נראה מתוך כך דלא מיחייבא מדינא דגרמי אלא דמיס שנתנו לה על כתובתה ולא כל הכתובה ונמצא שמרוויחת הרבה ומיהו לא נתיישב לרשב"א לשון מגבי ביה דמי שטרא מעליא דמשמע דחייב לשלם כל הכתוב בשטר ומביא ראיה מהא דאמרינן בפ"ב דקידושין (דף מז:) התקדשי לי בשטר חוב או שהיה לו מלוה ביד אחרים והרשם עליהם ר"מ אומר מקודשת וחכ"א אינה מקודשת ומסיק דבדשמואל קא מיפלגי דאמר המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו ממחול מר אית ליה ולהכי אינה מקודשת דלא סמכה דעתה הואיל ויכול למחול ואם היה חייב לשלם כל הכתוב בשטר אמאי לא סמכה דעתה הא אינו רשאי למחול שיצטרך לשלם לה [והשתא לא תיקשה היאך השיאה רב נחמן עצה להפסיד ממון אחרים בשביל קורבה שהרי לא היה מפסידן לגמרי שהיו מחזיירין להם מעות שנתנו מ"מ קנת יש לגמגם]: **לבעל חוב מסלקינן ליה בזוזי.** אומר רבינו תם דג' דיינין חלוקים למלוה ולניזק ולשכיר לבעל חוב אית ליה זוזי לא מצי לסלוקי בארעא כדאמרינן הכא וניזק אפילו אית ליה זוזי מסלק ליה בארעא ובשכיר אפי' אית ליה זוזי אמרי' ליה זיל טרח וזבין ואייתי זוזי דתנן בפרק הבית והעליה (ב"מ קיח.) היה עושה עמו בתבן ובקש ואמר טול מה שעשית בשכרך אין שומעין לו ומשמע התם אפילו לית ליה זוזי:

לאשה לא יהבינן לה מ"ט יותר משהאיש רוצה לישא אשה רוצה לינשא. ות"ת דאמרינן לעיל (דף פד.) לכתובת אשה משום חינא ואפי' ר' בנימין לא פליג אלא כשהבע"ח הוא כושל אבל שייסה שוין מודה דיהבינן לכתובת אשה ומיכן רבינו תם דהכא יהבינן לבע"ח משום דאיכא טעמא דעעילת דלת ובאשה לא שייך נעילת דלת כדאמרינן יותר מבאים רוצה ליתא אשה רוצה ליתא אבל נעיל דלאחר מיתה ליכא נעילת דלת דמיתה לא שכיחא כדאמרינן בהגזקין (גיטין נ.) דלא מסיק אדעתיה דמלוה דמית לוה ונפלי נכסי קמי יתמי עדיפא כתובת אשה משום חינא ומורי ה"ר יחיאל השיב למורי הרב בשם ר"י דאפילו לאחר מיתה יהבינן לבעל חוב קרקע או אפילו מטלטלין אחר תקנת גאונים שתקנו דאשה ובעל חוב גובין מטלטלין ונעיל דיהבינן לכתובת אשה היינו משום דכיון דאין דינו של בעל חוב לגבות ואי הוה יהיב להו נפקד ליתומים לא מצי נקטי להו בדינא עדיפא כתובת אשה משום חינא ואפילו קדים זמן הכתובה לזמן השטר כיון שלא תיקנו שתטרוף מן הלקוחות ולא חל שיעבוד כתובה עלייהו כלל והרי כאילו זמנן שוה והכי אמר בפרק מי שמת (ב"ב דף קנז.) דאיקני קנה ומכר אח"ל לא משתעבד הא לא משתעבד ואח"ל משתעבד לוה ולוה ואחר כך קנה ומכר מהו לקנות משתעבד או לבתרא [4][משמע דאי לא משתעבד ליכא לספוקי כלל הי גבית ברשא כיון דלא משתעבד לגבות מלקוחות וכתב וכן עמא דבר כר"י וכן רב אלפס ורמב"ם. ורבי יצחק בר אברהם נראה לו כר"ת. ואמת כי נראה דברי ר"ת]: **ההוא** תולה מעותיו בעובד כוכבים הוה. אין לפרש כשאמר לו זיל את זבין הוה תולה מעותיו בעובד כוכבים דא"כ כהוגן עשו לו אלא תחילה כשתבעו היה הולך ותולה מעותיו ובשעת הגבייה כבר לא היה לו ואפ"ה הזקיקו למכור: **אמר לא ניחא לי למיעבד מצוה מאי.** הא פשיטא ליה דכופין דהא עיקר מילתיה בערכין (דף כב. ושם) אהא דאין מזקקין לנכסי יתומין קטנים וקאמר משום דפריעת בע"ח מצוה והני נמי מיעבד מצוה נינהו מכלל דלנכסי יתומים גדולים מזקקין אלא ה"ק לא ניחא ליה למעבד מצוה מאי והלא פשיטא דכופין ומה שייך לקרותו מצוה אמר ליה תניתוה דהיכא דאיכא מצוה כופין לא נמי י"ל דבעא מיניה אם כופין אם לאו אע"ג דפשיטא לנכסי יתומים גדולים הכי"מ היכא דלא אמרו לא ניחא לן למעבד מצוה אבל היכא דאמרו מאי אמר ליה תניתוה כו' וי"מ דאתולה מעותיו בעובד כוכבים קאי דבשלמא לרב הונא בריה דרב יהושע דאמר טעמא דאין מזקקין משום גרר אבל חייבא איכא אנכסי והואיל והדין איתן מעות השיעבוד נמי הוי על המעות אע"ג דאיכא קרקעות וכ"ש כי ליכא אלא לדידך דאמרת מצוה ואע"ג דאית לה נחתינן עלייהו דלא רמיא עלייהו שיעבודא אלא במקום דאיכא מצוה אמרת נמי שהשיעבוד לא יהא על המעות ולא דמי לגזלן שהשיעבוד על כל נכסיו דהתם באיסורא אתא לידיה ובדין אשתעבד לגמרי אבל הכא לא: **פריעת** בע"ח מצוה. דדאיכא אחריות נכסים איירי דעבד בערכין (ג"ז שם) ואפ"ה אין נפרעין מנכסי יתומים קטנים דלאו בני מיעבד מצוה נינהו אבל מנכסי יתומין גדולים נפרעין אבל בדליכא אחריות נכסים מצוה על היתומין ואין כופין כדמוכח בפ' מי שהיה נשוי (נקמן לא.): גבי ההוא דשבק קטינא דאחרא וטעמא משום דהוי מצות כיבוד מצוה שמתן שכרה בגילדה) דאין ב"ד שלמטה מוזהרין עליה והא דאמר בהגוזל עניים (ב"ק לד.): הניח להן אביהן פרה וטלית וכל דבר המסויים חייבין להחזיר מפני כבוד אביהן התם אם לא יהיו מחזירין איכא קטן אביהן הלכך חייבין לשלם אבל משום כבוד אחויה לא ובקונטו' פי' לקמן גבי קטינא דהואיל ואיכא מצוה אלא מדרבנן לא חייפינן להו ואין נראה דאשכחן דכופין במצות דרבנן כגון מצוה לקיים דברי המת דאמרי' בהשולח (גיטין מ.) דכופין את היורשים:

פו: הכותב לאשתו פרק תשיעי כתובות

לח א ב מיי' פ"ע מהל' גירושין הלכה ג טוש"ע אה"ע סימן קמו סעיף כ:
לט ג מיי' פ"ע מהל' שותפין הלכה ח סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' לז סעיף ח ג טושו"ע מ"מ סימן לג סעיף ח:
מ ד מיי' שם הלכה ד סמג שם טוש"ע אה"ע שם סעיף ח:
מא ה ו מיי' פט"ז מהל' אישות הלכה יט ופט"ו מהל' מלוה הלכה ז סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' לח סעיף ח ג טושו"ע מ"מ סי' עח סעיף ח ומעיף ח:
מב ז מיי' פט"ז מהל' אישות הלכה כ טוש"ע אה"ע שם סעיף ג ד ומ"מ שם סעיף ח:
מג ח מיי' פ"ע מהל' שותפין הלכה ד סמג עשין מח וסב טוש"ע אה"ע סי' לח סעיף ד:

תוספות רי"ד

שמחלו או שנפרע ממנו קודם שמכרו ללוקח הו"ל מק"ט שמכר לו שטר בטל בחזקת שהוא קיים ואינו חייב לשלם לו אלא הדמים שמכרו ולא יותר וכ"ז פירש על מימרת הא דאמ' שמואל המוכר שטר חוב לחבירו ועל מימרת א"ל ר"נ לא איכא דליסבי' עצה. פי' דהאי דאמר מרימר מאן דדאין דינא דגרמי מגבי' ביה כו' לא קאי אלא על המוכר עצמו שמחל אבל היורש שמחל פטור מלשלם אע"פ שגרם הפסד לחבירו) ומאן דלא דאין דינא דגרמי מגבי ביה דמי נייר בעלמא כלומר שלא מכר לו אלא הנייר ה"ה בידו. כפיא רפרם לר"א ואגב' לי' כשורא לצלמי. פי' בא לדון לפני ר"א וסבבו רפרם בראיות עד שהסכים לו ר"א ודקדק בתשלומו שישלם לו הכל כאשר ידקדק הלוקח לקנות קורה לצור בה צורות שבורר שרה וחלקה. אמר אמימר משמיה דר"ח האי מאן דאיכא עליה כתובת אשה בעל חוב וא"ל ארעא וא"ל זוזי ב"ח מסלקי' לי' בזוזי אשה מסלקי' לה בארעא הא כדינא והא כדיני'. פי' שב"ח הלוה זוזי ע"ד שישלם לו זוזי אבל האשה לא תנה כלום וכל הסמך שלה הוא על הקרקע ואי ליכא אלא חדא ארעא. פי' שלא ספיק לשניהם לב"ח והבינן ליה לאשה לא יהבינן לה יותר משהאיש רוצה לישא אשה רוצה להנשא וכגון דנכתבו ביום א' שאין אדם דומה שאילו היו ב' ב"ח ויו חולקים ועכשיו שהן אשה וב"ח נדחית האשה לפניו זוזו היא א' מקולי תובה אבל אם קדמה האשה פילו יום אחד היא קודמת גבות. א"ל ר"פ לר"ח וראי מריתו משמיה דרבא האי אן דמסקי ביה זוזי ואית יה ארעא וא"ל זיל זבין והב ר' א"ל ההוא תולה מעותיו יד עובד כוכבים הוה הוא שה שלא כהוגן לפיכך עשו ו שלא כהוגן פי' הלוה המזיק אין דינן שוה לגבי זיק כתיב ישיב לרבות שו"כ כסף ואפ' סובין ואם רוצה סלק את הניזק נמי בקרקע ול לסלקו כדאמרינן ברישו ק' או שו"כ או מיטב וכל טלטלי מיטב נינהו דאי לא ודבין הכא מדבין במתא חריתי אבל אי בעי לאגבויי

מכין אותו עד שתצא נפשו: בעא מינה רמי בר חמא מרב חמדא הרי זה גיטך ולא תתגרשי בו אלא לאחר שלשים יום והלכה והניחתו בצידי רשות הרבים מהו אמר ליה אינה מגורשת מדרב ושמואל דאמרי תרוייהו והוא שצבורין ומונחין ברשות הרבים [צידי רשות הרבים כרשות הרבים דמו אדרבה מגורשת מדרב נחמן דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה [ג]האומר לחבירו משוך פרה זו ולא תהיה קנויה לך עד לאחר שלשים יום קנה ואפילו עומדת באגם מאי לאו היינו אגם והיינו צידי רשות הרבים לא אגם לחוד וצידי רשות הרבים לחוד איכא דאמרי אמר ליה [א]מגורשת מדרב נחמן וצידי רשות הרבים כאגם דמי אדרבה אינה מגורשת מדרב ושמואל מאי לאו היינו רשות הרבים והיינו צידי רשות הרבים [ב]לא רשות הרבים לחוד וצידי רשות הרבים לחוד: **מתני'** [ג]המושיב את אשתו חנונית או שמינה אפוטרופיא הרי זה משביעה כל זמן שירצה ר' אליעזר אומר אפילו על פילכה ועל עיסתה: **גמ'** איבעיא להו ר' אליעזר על ידי גלגול קאמר או לכתחלה קאמר ת"ש אמרו לו לרבי אליעזר [ג]אין אדם דר עם נחש בכפיפה אי אמרת בשלמא לכתחלה שפיר אלא אי אמרת ע"י גלגול מאי נפקא לה מינה דאמרה ליה כיון דקדייקת בתראי כולי האי לא מצינא דאדור בהדך ת"ש הרי שלא פטר את אשתו מן הנדר ומן השבועה והושיבה חנונית או שמינה אפוטרופיא הרי זה משביעה כל זמן שירצה [ד]לא הושיבה חנונית ולא מינה אפוטרופיא אינו יכול להשביעה רבי אליעזר אומר אע"פ שלא הושיבה חנונית ולא מינה אפוטרופיא הרי זה משביעה כל זמן שירצה שאין לך אשה שלא נעשית אפוטרופיא שעה אחת בחיי בעלה על פילכה ועל עיסתה אמרו לו אין אדם דר עם נחש בכפיפה שמע מינה לכתחלה שמע מינה: **מתני'** [ד]כתב לה נדר ושבועה אין לי עליך אין יכול להשביעה [ה]אבל משביע הוא את יורשיה ואת הבאים ברשותה [ו]נדר ושבועה אין לי עליך ועל יורשיך ועל הבאים ברשותך אינו יכול להשביעה לא היא ולא יורשיה ולא את הבאים ברשותה [ז]אבל יורשיו משביעין אותה ואת יורשיה ואת הבאים ברשותה נדר ושבועה אין לי ולא ליורשי ולא לבאים ברשותי עליך ועל יורשיך ועל הבאים ברשותיך אינו יכול להשביעה לא הוא ולא יורשיו ולא הבאים ברשותו לא אותה ולא יורשיה ולא הבאים ברשותה [ח]הלכה מקבר בעלה לבית אביה או שחזרה לבית חמיה ולא נעשית אפוטרופיא אין היורשין משביעין אותה ואם נעשית אפוטרופיא היורשין משביעין אותה על העתיד לבא ואין משביעין אותה על מה שעבר: **גמ'** שבועה מאי עבידתה אמר רב יהודה אמר רב

אינה מגורשת מדרב ושמואל. הרבה יש לתמוה היכי פשיט מדרב ושמואל דבעי למימר דצידי רה"ר ורה"ר חמא גופיה מיבעי ליה בצידי רה"ר מכלל דבהניחתו ברה"ר פשיטא ליה דאינה מגורשת וי"ל דדייק מסיפא דמילתיה דמדקאמר דנסימטא לא מהני תפיסה מכלל דבצידי רה"ר מהניא מיהו לאיכא דאמרי מדמה צידי רה"ר לסימטא: **וצידי** רה"ר ברה"ר דמו. תימה דברים אלו ערוכות (לעיל דף לח:) אמר דלענין מיקנא קני בצידי רה"ר: **אדרבה** מגורשת מדרב נחמן כו'. מדלא קאמר אדרבה מגורשת מדרב ושמואל גופייהו דאמרי בסימטא לא מהני תפיסה מכלל דפשיטא ליה דסימטא עדיפא לענין קנין טפי מצידי רה"ר אבל אגם וצידי רה"ר בעי לדמויי אהדדי אלמא לענין קנין סימטא עדיף מאגם וקשה לרש"ל דלעיל בשילהי האשה שנפלו (דף פב.) אמר רבי יוחנן האומר לחבירו משוך פרה זו ולא תיקני עד לאחר שלשים קנה אפילו עומדת באגם וא"כ כל שכן אם היא עומדת בסימטא והיכי אמר ר' יוחנן לעיל דתפיסה מהני בסימטא דר' יוחנן ור' שמעון בן לקיש דאמרי תרוייהו אפילו בסימטא:

האומר לחבירו משוך פרה זו כו'. בדאמר לו מעכשיו מיירי כדאמרינן לעיל בסוף האשה שנפלו (דף פב.) וגבי גט נמי בדעבי רמי בר חמא מיירי נמי בדאמר מעכשיו דאי לא אמר מעכשיו כיון דאין הגירושין אלא לאחר שלשים היה צריך שיהיה לו בחזירה וקשה דהיכי פשיט מדרב ושמואל דהתם מאי מעכשיו איכא וגרשה דהכי פשיט לי' איכא דמשעת מיתת הבעל אינה מגורשת אלא לאחר ל' יום בכל מקום שהוא אפילו הכי ברה"ר אינה מגורשת: **רבי אליעזר אומר על ידי גלגול.** לא כפירוש שפירש הקונטרס דת"ק סבר דאין מגלגלין בשבועה דרבנן דהא בפ' כל הנשבעין (שבועות דף מח:) מסקינן דמגלגלין בדרבנן ולישא מאן דפליג אלא טעמא דת"ק דאמרה ליה כיון דדייקת כולי האי לא מצינא דאידור בהדך ירושלמי מאי טעמא דרבנן אם אתה אומר כן אין שלוש בצית לעולם שברה כלים מאי את עביד לה כשומרת חנם או כשומרת שכר מסתברא אפילו כשומרת חנם אינה אם אין את אומר כן אין שלוש בצית לעולם: **נדר** ושבועה אין לי עליך ועל יורשיך. דירושלמי מפרש כגון שנתן לה רשות לעשות יורשיה אפוטרופין ואת הבאים ברשותך צריך לפרש שאר בני אדם נכרים שעשאתן אפוטרופין מחמת שנתן לה רשות תימה דאמאי נקט נדר דנדר לא שייך אלא באלמנה כדמוכח בהשולה (גיטין לד:) דתיקן ר"ג שתהא יורדת כו' ועליך לא שייך אלא בגרושה ויש לומר דאידי דנקט בסמוך נדר גבי יורשין נקט נמי בגרושה ומיהו בגמ' לא שייך לשנויי הכי דקתני בגרייתא נדר ושבועה והתם לא מיירי ביורשים כלל:

מכין אותו. קודם שעבר על העשה ויש בידו לקיים: **והלכה והניחתו כו'.** ועודנו שם לאחר שלשים: **והוא שלבורין.** גבי מתניתין [ו] דקתני הקודם זכה אלמא דה"ר לא קני ליה לבעלים מידי אלא מ"ש מגביהו הילכך לאחר שלשים לאו ברשותה הוא דליהוי גירושין חיילי: **לידי רה"ר.** סמוך לכתלים שאין דרך בני אדם לעבור שם ולהתחכך בכותלים [ז]: **מתני' חנווניה.** למכור יינו ופירותיו בחנות: **משביעה.** שלא עיכבה בידה כלום: **אפוטרופיא.** להכניס ולהוציא פירותיו ולשכור פועלים ולתן: **גמ' ע"י גלגול קאמר.** דשמעיה לת"ק דאמר משביעה על האפטרופסות ולא על פילכה ועיסתה ואפילו ע"י גלגול שבועת אפטרופסות דכיון דשבועת אפטרופסות דרבנן [ח] [דהא לא קטען ליה תובע טענת ברי אלא רצוי שתשבע לי לא מגלגלין על ידה] שבועה אחריתי ואתא ר' אליעזר למימר היכא דהושיבה חנוניה מיגו דמישתבעה אאפטרופסות משתבעה נמי על ידי גלגול על פילכה ועיסתה דמגלגלין [ט] [מדרבנן] **או לכתחלה קאמר.** דאפי' לא מינה אפוטרופיא משביעה על פלכה שהרי אפוטרופסת היא: **בכפיפה.** בתוך קופה אחת: **שפיר.** דאמרה ליה הוא ומשבעת לי על פילכי איני יכול לסבול קפדנותך: **מאי נפקא לה מינה.** הרי מתחייבת לו שבועה ומה יקשה לה גלגול זה אם לא עיכבה כלום: **הואיל וקא דייקת בארלי.** אינך אוהב ומאמין לותי ולא מגיעא לאידור בהדך: **הרי שלא פטר.** שלא כתב לה נדר ושבועה אין לי עליך: **נדר.** שנודרת לו יאסרו עלי כל פירות שבעולם אם עיכבתי משלך כלום כדאמר במסכת גיטין (דף לד:) נמנעו מלהשביעה התקין ר"ג הזקן שתהא נודרת לתומים כל מה שילכו וגובה כתובתה: **מתני' אינו יכול להשביעה.** בגמ' מפרש מהי שבועה פטורה: **אבל משביע הוא אם יורשיה.** אם גירשה ומתה ויורשיה תובעין תימנו כתובתה משבעים שבועת יורשין המפורשת במסכת שבועות (דף מה.) שבועה שלא פקדתנו בשעת מיתה ולא אמרה לנו קודם לכן ולא מצאנו בין שטרותיה שטר כתובתה פרוע: **ואם הבאים ברשותה.** אם מכרה כתובתה לאחרים ונתגרשה ומתה והלקוחות תובעין אותו משבעין אף הן שבועת היורשין: **אבל יורשיו משביעין אותה.** אם נתאלמנה והיא או יורשיה נפרעין מן התומים נריכים שבועה שהרי לא פטרן אלא ממנו אם תגבה כתובתה בחייו: **לבאים ברשותו.** אם אמכור נכסי ואת באה ליפרע מלקוחות: **הלכה מקבר בעלה כו'.** זו שפטרה בעלה מן השבועה והכי תני בהליה בתוספתא [י] דאהך שפטרה קאי: **לבית אביה.** שלא נתעסקה שוב בנכסים: **על העתיד לבא.** על עסק שלאחר מיתה שלא עיכבה בידה כלום דהשתא נכסים דיתמי מינהו ולא מהניא בהו פטור דידיה: **על שעבר.** על עסק שבחיי בעלה: **גמ' שבועה מאי עבידתה.** איזו שבועה שתהא מחייבת לבעלה או ליורשיו דקתני דכי לא פטרה משביעה וכי פטרה אין משביעה: על

מסורת הש"ס

ג) [ועיל פד: [פה.], כ) [ועיל פב. [ע"ש]], ג) [ועיל עב. וש"נ], ד) [נקמן פח: ע"ש], ה) שבועות מח., ו) [ועיל דף:], ו) [ב"ק קט:], ח) כ"י כ"י, ט) כ"ל בדרבנן, י) [פ"ע ה"ה],

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

תוספות רי"ד (המשך)

חולק הרב בספקיו בפ' אבות נזיקין ואומר אי לית לי' ללוה זוזי ואית לי' מטלטלי מגבי' לי' מטלטלי ולא טרחי' לי' למכור מטלטלי ליתן לו זוזי אלא שמין לו מטלטלי כנגד חובו) ודוקא במטלטלי הוא דאמר הכי דאי לא מזדבן ליה הכא ממטי להו לדזכתא אחריתי ומזבין להו ויהיב לי' דמי אבל בקרקע לא דאי ל"ל זוזי ולא מטלטלי וא"ל אדעא א"א ללוה זבין קרקע דידך והב לי שמי שהוא דחוק למכור קרקע אם לא יזלזל הרבה בשויו א"י למכור הלכך אין כופין אותו למכור ולהפסיד כ"כ. אלא יורדים לנכסיו ושמין קרקע בדמי הלואה ויהבינן ליה למלוה ומסתלק בקרקע ומ"ה תמה ר"פ על ר"ח וא"ל בודאי הוא דבר זה ששמעתי דאמריתו משמי' דרבא דכייפינן ללוה ואמרי' ליה זיל זבין את והוא השיבו דל"א הכי שאין זה מן הדין שנכוף את הלוה למכור אלא ב"ד שמין לו קרקע למלוה ומסתלק בקרקע וזה המעשה ששמעת דהו"ל מעות והיה תולה כיד עובד כוכבים שהי' אומר של עובד כוכבים הם והוא הלוה אותם שישתכר בהן למחצה לשליש או לרביע ומ"ה כפותו למכור קרקעו ולפרוע לו ולא גרסינן הוא עשה שלא כהוגן לפיכך עשו לו שלא כהוגן דכהוגן וכדין עשו לו שהרי הי' לו זוזי והי' מבריחן מבע"ח ואי גרסי' לי' י"ל שאותו העובד כוכבים כפר ולקח מעותיו ע"פ שהודה ואמר כי הם של עובד כוכבים ונשאר עכשיו בלא זוזי ואעפ"כ כפו אותו למכור שמפני שמתחלה עשה שלא כהוגן ותלה אותן ביד עובד כוכבים להבריחם מבע"ח ועכשיו שנשאר בלא זוזי עשו לו חכמים נמי שלא כהוגן וכפוהו למכור קרקעו ויפרע למלוה. א"נ האי עשו לו שלא כהוגן לאו דוקא אלא ה"ק לי' מה שנראה לך שעשו לו שלא כהוגן מפני שהיה לו מעות ולעולם כדין וכהוגן עשו לו. א"ל ר"כ לר"פ לדידך דאמרת פריעה ב"ח מצוה אמר לא ניחא לי למיעבד מצוה מאי ובפ' שום היתומים אמר ר"פ פריעת ב"ח מצוה היא עליו לפרוע חובו ולאמת דבריו. דכתיב הן צדק הן שלך צדק ריתמי לאו בני מיעבד מצוה נינהו ואין נזקקין להן עד שיגדילו א"ל [תנינא] בר"א שלוקה מ' חסר א' במצות ל"ח אבל מצות עשה כגון שאומרים לו עשה סוכה ואינו עושה עשה לולב ואינו עושה מכין אותו עד שתצא נפשו. וה"ג כייפי' ליה ללוה עד דעביד מצוה ופורע: **מתני'** המושיב אשתו חנונית או שמינה אפוטרופוס ה"ז משביעה כ"ז שירצה שלא גזלה ממנו כלום. ואע"פ שאינו טוען טענות ופסק אני חרושש שמא גזלתני כדתנן בשבועות ואלו נשבעין שלא בטענה. השותפים והאריסין והאפוטרופין והאשה הנו"ן בתוך הבית. ואמו' התם מאי שלא בטענה. שלא בטענות ודאי אלא בט"ס אבל אם לא הושיבה חנונית ולא אפוטרופסות א"א להשביעה ור"א סבר אע"פ שלא עשאה אפוטרופיא הוא יכול להשביעה על פלכה שהוא מע' שלא גזלתה ועל עיסתה שהיא אופה לו הפת תניא הרי שלא פטר את אשתו מן הנדר ומן השבועה והושיבה חנונית או שמינה אפוטרופיא

ר"קע יהיב לי' מיטב כי היכי דליקפוץ עלי' זבוני ואע"פ שיש זוזי למזיק יכול לסלקו או בקרקע או במטלטלין ולא
ו צי ניזק למימר דאי לית לי' זבין את מטלטלי והב לי אלא מסלקו בכל מטלטלי דיהיב לי' אפילו סובין וניזק שקיל להו
ו ורח ומזבין להו אבל ב"ח שהלוהו זוזי אינו כן דעבד לוה לאיש מלוה ואם יש לו זוזי א"י לסלקו לא בקרקע ולא
ב מטלטלי אלא בזוזי ואם א"ל זוזים ר"ל מטלטלין אין יכול להגבותו מטלטלים אלא אומר לו טרח את חבין דעבד לוה
ר איש מלוה דדוקא גבי מזיק דלא שקיל מני' דמי אקיל רחמנא וכתב ישיב ודרשי' לרבות שו"כ ואפילו סובין אבל לוה
ד שקיל דמי ממלוה לא מקילינן גביה אלא אמרינן ליה טרח את זבין למטלטלין דידך והב ליה זוזי דאיזפך. (בזו הסברא

למכור יינו או פירותיו או שעשאה אפוטרופסות על נכסיו להשכיר פועלים ולפורען ולישא וליתן ומונו אז הוא
רשאי להשביעה כ"ז שירצה שלא גזלה ממנו כלום. ואע"פ שאינו טוען טענות ודאי אלא טענות ספק אני חרושש
שמא גזלתני כדתנן בשבועות ואלו נשבעין שלא בטענה. השותפים והאריסין והאפוטרופין והאשה הנו"ן בתוך הבית.
ואמו' התם מאי שלא בטענה. שלא בטענות ודאי אלא בט"ס אבל אם לא הושיבה חנונית ולא אפוטרופסות א"א
להשביעה ור"א סבר אע"פ שלא עשאה אפוטרופיא הוא יכול להשביעה על פלכה שהוא מע' שלא גזלתה ועל עיסתה
שהיא אופה לו הפת תניא הרי שלא פטר את אשתו מן הנדר ומן השבועה והושיבה חנונית או שמינה אפוטרופיא

על אפוטרופיא. פוטרה בכתיבה זאת משבועת אפוטרופוס אם יושיבנה חנוונית אבל אם פגמה כתובתה דתנן במתני׳[1] הפוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה לא נפטרה מאותה שבועה ע״י תנאי זה דכי פטר לה משבועה דקא רמי הוא עלה אבל שבועה דהיא גרמה לגבייה לא פטר לה: **על הפוגמת.** וכ״ש משבועת אפוטרופיא דמכל שבועה פטרה: **אמרה לשמעתא.** הך אתקפתא בשלמא למ״ד כו׳ אותביה קמיה דרב אחי: **כפוב לי דלא משבעת לי.** ומיגו דרמיא אנפשה תבעה ליה פטור כל שבועות: **אתון אהא מתניתו.** להא דרב יהודה אריש דתניתין דלא פריש בה בהי שבועה איירי ואפלוגתיה דר״ג וסבריתו דרב יהודה אדר״ג פליג וקביא לכו: **אתן.** אסיפא דמתני׳ מתניין לה דמיירי בשבועת אפוטרופין בהדיא דקתני[2] ואם נעשית אפוטרופיא ודר״ג לתו אפלוגתא דרב יהודה אתמר אלא אפילו אם דרשא אתמר ורב מתנא פליג אדרב יהודה בסיפא בהי אפוטרופוס קאמר לשעבר אבל בפוגמת כולהו מודו דפטורה דשבועה הבאה לה ע״י נכסיו היא: **שעבר מאי עבידתיה.** כלומר עד מתי קרוי לשעבר דלא אמרינן נכסי דיתמי ניהו ואין תנאי שלו מועיל בהן: **אבל בין מיפה לקבורה.** כגר רמו נכסי קמי יתמי ואין תנאי שלו מועיל בהן שלא ע״י נכסיו בתה לה: **לכרגא.** לפרוע למלך כסף גולגלתא דיתמי: **ולמזוני.** מזון האשה והבנות והיתומים: **ולקבורה.** לקבורת המת או היתומים: **מזבינן.** נכסי דיתמי בלא אכרזתא שאין שהות ומתון לדבר וה״ג לא מצבינן על אותה מכירה דא״א שלא תזזו ותפסידתן ומגלגת שבועת שקר: **דלא נדר דלא שבועה.** אם כתב לה לשון זה: **נקי נדר: מנקים משבועתא.** מדין שבועה: **נקי נפשך בשבועתא.** אם יתפדון השבעי להם: **אבל מה אעשה.** דלעולם יורשין מצביעין אותה אם מת הוא והיא נפרעת מהם: **ואיכא דאמרי לה.** להא דאמרא שאול בן אימא דריש מתניתא [ולא אמרו לה בלשון שמעתא דאמורא כדאמרן דאמר שמואל משום אבא שאול אבא שאול מתניתא] היא ואמר שמואל עליה הלכה כאבא שאול: **מתני׳ הפוגמת כתובתה.** כדמפרש ואזיל במתניתין גופה: **לא תפרע.** השאר וכגמ׳ מפרש טעמא: **עד אחד מעידה בה׳.** בגמרא מפרש טעמא: **מנכסים משועבדים.** משום דאי הוה גבי מן הלוה גופיה והוה טעין ליה אשתבע לי דלא פרעתיך אמרינן בשבועות[3] דמשבעינן ליה ואי לא טעין לא טענינן ליה הואיל ונקיט שטרא אבל בשביל לקוחות אנן טענינן דלמא אי הוה גבית מן הלוה הוה טעין לך אישתבע לי דלא פרעתיך ובעית אישתבועי השתא אנן טענינן דפתח פיך לאלם הוא ומנכסי יתומים ופרעת שלא בפניו כולהו משום האי טעמא:

ר״ש

על אפוטרופיא שנעשית בחיי בעלה ר״נ אמר רבה בר אבוה על הפוגמת כתובתה אזל רב מרדכי אמרה לשמעתא קמיה דרב אשי בשלמא למ״ד על הפוגמת כתובתה דמסקא אדעתה דלמא מצטרכי לי זוזי ושקילנא מכתובתאי וא״ל כתוב לי דלא משבעת לי אלא למ״ד על אפוטרופיא שנעשית בחיי בעלה איהי מי הות ידעה דמותיב לה אפוטרופיא דאמרה לי׳ כתוב לי דלא משבעת לי א״ל אתון אהא מתניתו לה אנן אהא מתנינן לה הלכה מקבר בעלה לבית אביה או שחזרה לבית חמיה ולא נעשית אפוטרופיא אין היורשין משביעין אותה ואם נעשית אפוטרופי׳ יורשין משביעין אותה על העתיד לבא ואין משביעין אותה על שעבר שעבר מאי עבידתיה א״ר יהודה אמר רב על אפוטרופיא שנעשית בחיי הבעל אבל בין מיתה לקבורה משבעינן לה [א]ורב מתנא אמר אפילו בין מיתה לקבורה לא משבעינן לה [ב]דאמרי [ג]נהרדעי לכרגא ולמזוני ולקבורה מזבנינן בלא אכרזתא אמר רבה א״ר חייא דלא נדר ודלא שבועה הוא אינו יכול להשביעה אבל יורשין משביעין אותה נקי נדר נקי שבועה בין הוא ובין יורשין אין משביעין אותה ה״ק לה מנקית משבועתא ורב יוסף אמר רבי חייא דלא נדר ודלא שבועה הוא אינו יכול להשביעה אבל יורשין משביעין אותה נקי נדר נקי שבועה בין הוא ובין יורשין אין משביעין אותה ה״ק לה מנקים משבועתא ר׳ זכאי למר עוקבא בין דלא שבועה בין דנקי שבועה בין דלא נדר ובין דנקי נדר [ד] בנכסי הוא אינו יכול להשביעה אבל יורשין משביעין אותה מנכסיא אילין בין הוא ובין יורשין אין משביעין אותה אמר רב נחמן אמר שמואל משום [ה]אבא שאול בן אימא מרים בין דלא שבועה בין דנקי שבועה בין דלא נדר ובין דנקי נדר בין מנכסי ובין מנכסיא אילין בין הוא ובין יורשיו אין משביעין אותה אבל מה אעשה שהרי [ו]אמרו חכמים הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה ואיבא דאמרי לה מתניתא אבא שאול בן אימא מרים אמר בין דלא שבועה בין דנקי שבועה בין דלא נדר ובין נקי נדר בין מנכסי ובין מנכסיא אילין בין הוא ובין יורשיו אין משביעין אותה אבל מה אעשה שהרי אמרו חכמים הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה אמר רב נחמן אמר שמואל [ז]הלכה כבן אימא מרים: **מתני׳ [ח]הפוגמת** כתובתה לא תפרע אלא בשבועה עד אחד מעידה שהיא פרועה לא תפרע אלא בשבועה (ב) מנכסי יתומים ומנכסים משועבדים [ט]ושלא בפניו לא תפרע אלא בשבועה [י]הפוגמת כתובתה כיצד היתה כתובתה אלף זוז ואמר לה התקבלת כתובתיך והיא אומרת לא התקבלתי אלא מנה לא תפרע אלא בשבועה [יא]עד אחד מעידה שהיא פרועה כיצד היתה כתובתה אלף זוז ואמר לה התקבלת כתובתיך והיא אומרת לא התקבלתי ועד אחד מעידה שהיא פרועה לא תפרע אלא בשבועה [יב]מנכסים משועבדים כיצד מכר (ג) נכסיו לאחרים והיא נפרעת מן הלקוחות לא תפרע אלא בשבועה [יג]מנכסי יתומים כיצד מת והניח נכסיו ליתומים והיא נפרעת מן היתומים לא תפרע אלא בשבועה [יד]ושלא בפניו כיצד הלך לו למדינת הים והיא נפרעת שלא בפניו אינה נפרעת אלא בשבועה

אלא למ״ד כו׳ איהי מי הות ידעה דמותיב לה אפוטרופיא. ואין להקשות דלדידיה איכא לאוקמי מתניתין כשהיא כבר אפוטרופיא ולכך היא תובעת מן הבעל לפוטרה דמאי דוחקין לאוקמא מתני׳ בשבועת אפוטרופיא ולומר דלא מיירי מתני׳ בכל ענין אפילו לא נעשית עדיין אפוטרופיא דסתמא דמילתא שכתב לה בשעה שכונסה: **לכרגא** ולמזוני. פי׳ בקונטרס לכרגא של יתומים וקשה דמשמע הא לשאר צרכי היתומין מכריזין והא ליתא מדפריך בריש פרק שוס היתומין (ערכין כב. ושם) למ״ד אין מזקקין לנכסי יתומין אלא לשטר שיש בו ריבית מן המשנה דשוס היתומין ל׳ יום ומכריזין בו׳ דלמא ההיא הכרזה לא לפרוע לבעל חוב אלא כשמוכרים לשאר צרכי יתומין לכך נראה לפרש לכרגא של אשה לפרוע כסף גולגולת שלה כמו שהיה הבעל עושה דבכלל מזוני הוא: [**אפי׳** בין מיתה לקבורה. מה שפי׳ בקונטרס שלא יזזו אין נראה דמ״מ משבע שלא עיכבה משלהם בידה אלא כמו שמפרש בירושלמי שלא תניח מת מוטל ותלך לבית אביה והשתא נמי שפיר דמייתי לכרגא ולמזוני ולקבורה דמזבנינן בלא אכרזתא משום כבוד המת]: **ולקבורה.** הא לא אצטריך למימר שלא יניח אביהן מוטל בזיון עד שיסומו ויכריזו אלא אם לוו לצורך קבורה מזבנינן לצורך זה המוב בלא הכרזה שלא תהא מכשילו לעתיד: **מנכסי** יתומים **לא תפרע אלא** בשבועה. תימה אמאי לא הקשה מהך משנה למ״ד בריש פרק שוס היתומים (ערכין כב. ושם) אין מזקקין לנכסי יתומים אא״כ ריבית אוכלת בהן דהך לא הוה מצי לאוקמה כגון שיש ריבית כדמשני אהיא דאין נפרעין מנכסי יתומים אלא מן הזיבורית ואטובא דמייתי התם וליכא למימר דהך דהכא איכא לאוקמה ביתומים גדולים דא״כ ההיא דאין נפרעין אלא מן הזיבורית אמאי לא מוקי לה דוקא בגדולים אלא ודאי ס״ל להש״ס דבכל ענין איירי ואומר ר״י דודאי דהך דהכא הוה מוקי לה בגדולים דוקא אבל ההיא דאין נפרעין אלא מן הזיבורית לא ניחא לי׳ לאוקמה בגדולי דלא נפשוט הא דבעי עלה בהמזקין (גיטין נ.) יתומים שאמרו דאין נפרעין אלא מן הזיבורית קטנים או אפילו גדולים: **מקשים** הא דתנן בהשולח (גיטין דף לד: ושם) אין אלמנה נפרעת מנכסי יתומים אלא בשבועה ופריך מאי איריא אלמנה כו׳ ומשני דאלמנה אצטריך ליה משום חיצא והשתא אמאי אצטריך למיתני הא תניא לה הכא ולעיל (דף פד.) נמי גבי היה עליו כתובת אשה ובע״ח תנן שכולן צריכין שבועה וי״ל דאצטריך למיתני התם דלא תוקמה מתניתין דהכא בגרושה אבל באלמנה לא תבעי שבועה משום חיצא ואע״ג דגרושה בעיא נמי מן כדאמר לקמן בפרק אלמנה (דף לז:) מ״מ לא בעיא מן כמו אלמנה והא לא תקשי מתניתין דהכא אמאי אצטריך למתני דהכא תנא לה בהדי הנך דאין נפרעין אלא בשבועה:

מנכסי יתומים ואם היתה אפוטרופא בנכסי בעלה יכולים להשביעה שלא גזלה את אביהן באותו האפוטרפסות וכ״ש אם טוענים עליה שפרענוך שחייבת לישבע וכן אם מתה היא ולא הספיקה לגבות כתובה מהן ובאים יורשיה לגבות מהן משביעין אותם שבועת היורשין שלא פקדנו אמנו. ובפ׳ כל הנשבעין (דף מח) מקשה תלמודא מהכא למ״ד אין אדם מוריש שבועה לבניו.

כיון דפטרה מן השבועה א״ל אלא גובה בלא שבועה. אבל משביע הוא וכו׳. פי׳ אע״פ שהתנה עם אשתו ופוטרה מן השבועה וזיכה לגבות ממנו כתובתה בלא שבועה. אין יורש׳ והבאים ברשותה דהיינו אם מכרה כתובה לאחרים אין יכולים לומר לו אחרי שהתנית עמה לגבות בל״ש גם אנו הבאים מכתה נגבה ממך בלא

מסורת הש״ס

א) לקמן ק: גיטין נב: כ״מ קח:, ב) [ולקמן פח:], ג) [ניטין לד: כ״ב ה: לג. ועי׳ תוס׳ כ״ב ה: ד״ה אע״ג], ד) שבועות מה., ה) שם מה. ערכין כב., ו) [כאן להלן], ז) [לעיל פו:], ח) דף מא.,

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ ר׳ זכאי למר עוקבא וכו׳ וכין דנקי נדר מנכסי: (ב) שם עד ר׳ מעידה שהיא פרועה לא תפרע אלא בשבועה מנכסים משועבדים ומנכסי יתומים והנפרעת אלא בפניו לא כ״ל: (ג) שם כילד מכר כל נכסיו:

מוסף רש״י

הובא בסוף המסכת.

תוספות רי״ד

ה״ז משביעה כ״ז שירצה לא הושיבה חנונית ולא מינה אפוטרופא אין יכול להשביעה ר״א אומר אע״פ שלא הושיבה חנונית ולא מינה אפטרופיא משביעה כ״ז שירצה שאין לך אשה שלא נעשת אפוטרופיא שעה א׳ בחיי בעלה על פלכה ועיסתה: א״ל אין אדם דר עם נחש בכפיפה ואין הל׳ כר׳ אליעזר דקי״ל יחיד ורבים הלכה כרבים. (ופי׳ הרב שאע״פ שא״י להשביעה על פ״ו אם משביע׳ על האפוטרופס׳ ועל החנונית יכול לגלגל עלי׳ גם על פ״ו) ירושלמי שבדה כלים מה את עבדת לה כש״ח או כש״ש אמרת מסתברא אפי׳ כש״ח [איהו] אם כך אין אתה אומר אין שלום לעולם בבית: **מתני׳** כתב לה נדר ושבועה א״ל עליך א״י להשביעה אבל משביע הוא את יורשי׳ ואת הבאים ברשותה נדר ושבועה א״ל עליך ועל יורשיך ועל הבאים ברשותך א״י להשביעה ולא את יורשי׳ ולא הבאים ברשותה אבל יורשין משביעין אותה ואת יורשיה ואת הבאים ברשותה נדר ושבועה א״ל עליך ולירשי׳ ולבאים ברשותי עליך ועל יורשיך ועל ה״ב לא הוא ולא יורשיו ולא הבאים ברשותו משביעים אותה ואת יורשיה ואת הבאים ברשותה. הלכה מקבר בעלה לבית אביה או שחזרה לב״ח ולא נעשת אפוטרופיא אין היורשין משביעין אותה ואם נעשת [אפטרופיא] היורשים משביעים אות׳ לעתיד לבא ואין משביעין אותה לשעבר: כתב לה נדר ושבועה וכו׳. פי׳ נדר שנודדת יאסרו עלי כל פירות שבעולם כקונם אם עכבתי משלך כלום בדאמרינן במסכת גיטין (בהניזקין) [בהשולח] נמנעו מלהשביעה התקין ר״ג הזקן שתהא נודרת ליתומים כל מה שירצו ונוכה כתובתה. א״י להשביעה בגמ׳ מסיק ששום שבועה א״י להשביעה בין אם עשאה אפוטרופא דהיא רמו עליה בין אם היתה פוגמת כתובתה דתנן לקמן הפוגמת כתובתה ל״ח אלא בשבועה והשתא דפטרה מן השבועה שום שבועה א״י להשביעה ואם גירשה ובאה לגבות כתובתה ממנו תגבה בלא שבועה וה״ה אם טוען עליה פרעתיך שמן הדין היה להשביעה אע״פ ששטר כתובה קיימת כדאמר ר״פ בשבועות (מא) האי מאן דאמר שטר פרוע הוא משביעין ליה למליה. הכא

עין משפט נר מצוה

מד א מיי׳ פ״ט מהל׳ שופטים הלכה ד טוש״ע אה״ע סימן צח סעיף ה:
מה ב מיי׳ פי״ג מהל׳ אישות הלכה ט״ז ופי״ח הלכה כ ופי״ב מהל׳ מלוה הל׳ יא סמג עשין מח ולד לו׳ טוש״ע אה״ע סי׳ ע סעיף ה וסי׳ צג סעיף בה וסי׳ קד סעיף ג וסי׳ קיב סעיף ו וטוש״ע מ״מ סי׳ קט סעיף ג:
מו ג מיי׳ פי״ח מהל׳ אישות הלכה יט טוש״ע אה״ע סימן צח סעיף ו:
מז ד מיי׳ פט״ז שם הל׳ יד ופי״ד מהל׳ מלוה הלכה ח סמג עשין מח ולד טוש״ע אה״ע סי׳ לו סעיף ז וטוש״ע מ״מ סי׳ פד סעיף ח:
מח ה מיי׳ שם ופט״ז מהל׳ אישות הלכה טו טוש״ע אה״ע שם סעיף ח וס״מ שם סעיף ה:
מט ו מיי׳ פט״ז מהל׳ אישות הל׳ כ ופכ״ב מהלכות מלוה הלכה י טוש״ע אה״ע שם סעיף ט וס״מ סי׳ צח סעיף ט וסי׳ קד סעיף ד:
נ ז מיי׳ פט״ז מהל׳ אישות הל׳ יט ופי״ד מהל׳ מלוה הלכה ח סמג שם טוש״ע אה״ע שם סעיף ג וטוש״ע מ״מ סי׳ קח סעיף ג וח:
נא ח מיי׳ פט״ז מהל׳ אישות הלכה טז ופי״ח מהל׳ מלוה הל׳ ח ופי״ד שם הל׳ ח סמג שם טוש״ע אה״ע שם סעיף י וטוש״ע מ״מ סי׳ קו סעיף ח:

תוספות רי״ד (המשך)

שבועה כאשר התנית עמה שהוא א״ל לאשתי עשיתי זה הכבוד שתגבה ממני בלא שבועה אבל לכם אינו חפץ לעשות כבוד זה ואין תנאי האשה מועיל לא ליורש׳ ולא ללקוחות הבאים מכתה. אלא אם באין יורש׳ לגבות כתובתה ממנו כגון שגירשה ולא הספיקה לגבות כתובתה עד שמתה או שמכרתה לאחרים ובאים לתובעו יכול הוא להשביען בכל ענין שנופלת עליהן שבועה שאם אומר להם פרעתי אתכם והן פוגמין כתובתן לא פרענו כ״א כך וכך נשבעין כדין הפוגם שטרו ואם טוענין כי לא פרעתנו כלום נשבעין כדין דר״פ. ואם טוען עליהם כי פרעתי אתכם או אמכם גזלתני כשמניתיה אפוטרופוס על נכסיי נשבעים לו שבועת היורשים שלא פקדנו בשעת מיתתה ולא אמרה לנו מקודם לכן ולא מצאנו בין שטרותי׳ ששטר כתובת׳ פרוע וגם הלקוחות נשבעין כמו כן שלא פקדנו ולא אמרה לנו ששטר כתובתה פרוע או שגזלה אותך: נדר ושבועה אין לי עליך ועל יורשיך וכו׳. פי׳ אע״פ שהתנה עם אשתו ופטרה מן השבועה וגם פטר יורש׳ והבאים ברשותה התנאי הזה אינו מועיל אלא כשבאים לגבות ממנו אבל אם מת הוא ונפלו נכסיו לפני היורשים והיא באה לגבות כתובתה מן היורשין אין תנאי אביהן מועיל לה ולא מציא למימר אתם מכח אביכם באים והרי אביכן פטרני וכמו שלא הי׳ הוא רשאי להשביעני כך אין אתם רשאין להשביעני אלא אומרים לה תנאי הזה לא הועיל אלא כשהיו הנכסים בידו אבל עכשיו שבאו ברשותנו אינו מועיל תנאי אלא אנו יכולים להשביעך שלא פרעך אביכו כדין כל אלמנה הבאה ליפרע